

**Raport Polskiego
Biura Eurydice**

Kształcenie nauczycieli w Finlandii

Opracowanie i redakcja:

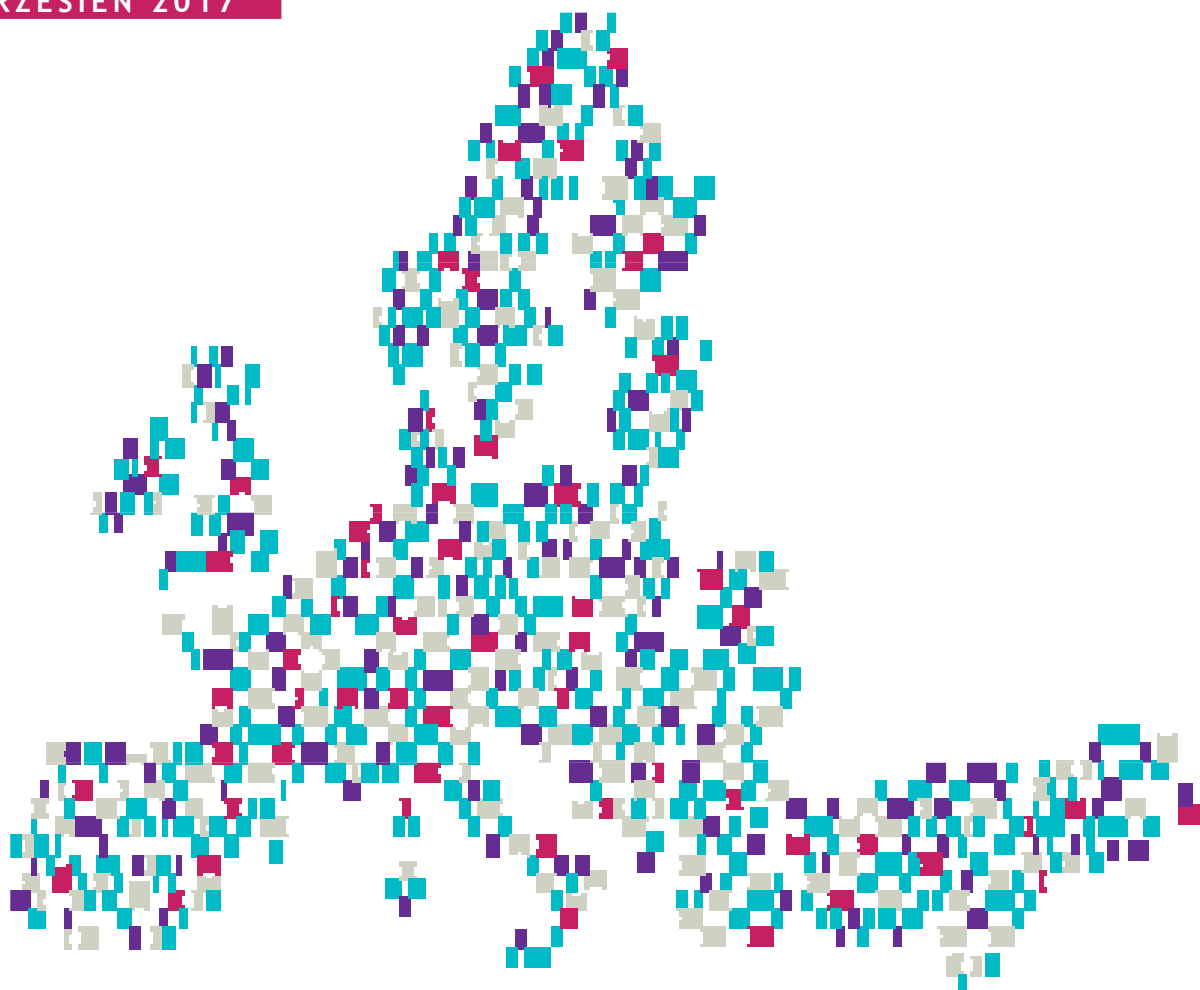
Magdalena Górowska-Fells

Michał Chojnacki

Tłumaczenie:

**Ministerstwo Edukacji
Narodowej**

WRZESIEŃ 2017

Wstęp

Poniższy raport opracowany na podstawie bazy danych Eurydice „Countries” (Systemy edukacji on line, dawniej Eurypedia) przedstawia szczegółowy opis kształcenia nauczycieli w Finlandii.

Raport zawiera informacje dotyczące:

- rodzajów nauczycieli
- kształcenia nauczycieli na potrzeby poszczególnych typów placówek
- warunków przyjęć na studia prowadzące do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich
- programów nauczania, poziomów specjalizacji i efektów kształcenia
- oceniania i certyfikacji
- osób kształcących przyszłych nauczycieli
- alternatywnych ścieżek kształcenia.

Rodzaje nauczycieli

Nauczyciele przedszkolni

Pracownicy edukacji w obszarze wczesnej edukacji i opieki to nauczyciele przedszkolni lub nauczyciele przedszkoli specjalnych, którzy pracują w opiece dziennej lub w oddziałach przedszkolnych dla 6-latków. Nauczyciele przedszkolni mogą również pracować w szkołach w oddzielnych klasach przedszkolnych.

Nauczyciele w szkołach ogólnokształcących

W szkołach ogólnokształcących nauczać mogą następujące osoby:

- nauczyciele klasowi, którzy uczą przede wszystkim w klasach 1-6 szkoły podstawowej w ramach kształcenia zintegrowanego (wszystkich przedmiotów) i którzy mogą również uczyć w przedszkolach;
- nauczyciele przedmiotu, którzy uczą jednego lub kilku przedmiotów w szkole podstawowej (głównie w klasach 7 – 9) i/lub w ogólnokształcących szkołach średnich drugiego stopnia i którzy mogą również pracować w szkołach ogólnokształcących dla dorosłych i jako nauczyciele przedmiotów ogólnych w szkołach zawodowych;
- nauczyciele dzieci/młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczyciele uczący w klasach specjalnych, którzy mogą uczyć dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Nauczyciele w szkołach zawodowych

Personel nauczający w szkołach zawodowych może obejmować:

- nauczycieli przedmiotów ogólnych;
- nauczycieli przedmiotów zawodowych;
- nauczycieli kształcących osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Oprócz tych grup nauczycieli, w nauczanie, zarówno w edukacji ogólnej jak i zawodowej, mogą być zaangażowani pedagodzy szkolni, doradcy zawodowi i dyrektorzy.

Kształcenie nauczycieli na potrzeby poszczególnych typów placówek

Kształcenie nauczycieli różni się w zależności od poziomu i rodzaju edukacji lub placówki do jakiej kandydaci chcą zostać zakwalifikowani do pracy. W szkołach ogólnokształcących nauczyciele klasowi mają tytuł magistra uzyskany na kierunku pedagogika, a nauczyciele przedmiotu muszą posiadać wykształcenie kierunkowe w zakresie nauczanego przedmiotu. Nauczyciele przedmiotów zawodowych, którzy ukończyli studia w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego podejmują studia pedagogiczne po uzyskaniu tytułu w odpowiednim obszarze zawodowym. Nauczyciele pracujący z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uzyskują specjalizacje po uzyskaniu wykształcenia nauczycielskiego.

Nauczyciele w szkołach ogólnokształcących

Kształcenie nauczycieli zatrudnianych w szkołach ogólnokształcących jest prowadzone przez uczelnie. System kształcenia nauczycieli jest dwutorowy: część kształcenia nauczycieli odbywa się na wydziałach pedagogicznych, podczas gdy pozostała część jest prowadzona we współpracy z wydziałami specjalizującymi się w nauczaniu poszczególnych przedmiotów. Wydziały pedagogiczne są odpowiedzialne za kształcenie nauczycieli przedszkolnych, nauczycieli klasowych, nauczycieli pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz pedagogów/psychologów szkolnych, a także nauczycieli takich przedmiotów jak zarządzanie gospodarstwem domowym, rękodzieło, prace techniczne oraz, w pewnym stopniu, również muzyka. Kształcenie nauczycieli innych przedmiotów jest organizowane we współpracy między wydziałami pedagogicznymi i wydziałami poszczególnych przedmiotów oraz w akademiach sztuk pięknych.

Nauczyciele przedszkolni mogą mieć również tytuł licencjata uzyskany na politechnice. Wymagane jest posiadanie tytułu uzyskanego na kierunku pedagogiki społecznej.

Kształcenie nauczycieli klasowych jest zapewniane przez uniwersyteckie wydziały pedagogiczne lub inne równoważne jednostki nazywane instytucjami kształcenia nauczycieli. Kształcenie jest zapewniane przez siedem fińskojęzycznych uniwersytetów i jeden uniwersytet szwedzkojęzyczny. Od 1995 roku nauczyciele przedszkolni są również kształceni przez uniwersyteckie wydziały pedagogiczne. Każda instytucja kształcenia nauczycieli posiada ośrodki szkoleniowe oferujące praktyki nauczycielskie, oraz możliwość prowadzenia badań w dziedzinie nauczania oraz kształcenia ustawicznego. Ośrodki kształcenia nauczycieli mogą oferować przygotowanie do pracy w klasach 1-6 szkoły podstawowej lub w klasach 7 – 9 szkoły podstawowej oraz w szkole średniej drugiego stopnia, (nazwa szkoły średniej drugiego stopnia w j. fińskim: lukio, w j. szwedzkim: gymnasium) lub wszystkie z powyższych. Mogą one również obejmować kształcenie na potrzeby edukacji przedszkolnej.

Kształcenie nauczycieli przedmiotu jest prowadzone przez uniwersyteckie wydziały specjalizujące się w poszczególnych przedmiotach. Studia pedagogiczne są prowadzone przez jednostki kształcące nauczycieli w ramach wydziałów pedagogicznych. Okresy praktyk nauczycielskich w ramach studiów pedagogicznych są organizowane w ośrodkach szkoleniowych dla nauczycieli oraz w tak zwanych szkołach partnerskich. Kształcenie nauczycieli przedmiotów artystycznych oferują akademie sztuk pięknych.

Kształcenie nauczycieli klasowych oraz przedszkolnych jest organizowane równolegle, co oznacza, że szkolenie pedagogiczne oraz studia przedmiotowe odbywają się w jednym nurcie kształcenia. Czas kształcenia nauczycieli przedszkolnych to 3 lata, a czas kształcenia nauczyciela klasowego to 5 lat. Podczas kształcenia nauczycieli przedmiotu studenci zazwyczaj rekrutują się najpierw na studia w dziedzinie danego przedmiotu na odpowiednim wydziale i po roku lub dwóch latach studiów mogą ubiegać się o przyjęcie do programu kształcącego nauczycieli tego przedmiotu. Na niektórych uniwersytetach i wydziałach studenci mogą także ubiegać się od razu o przyjęcie na studia w zakresie nauczania przedmiotu; w takich przypadkach edukacja odbywa się dzięki współpracy między wydziałem pedagogicznym, wydziałami nauczania poszczególnych przedmiotów i ośrodkami kształcenia nauczycieli. Wydział kształcenia nauczycieli jest odpowiedzialny za prowadzenie studiów pedagogicznych, a wydziały poszczególnych przedmiotów oferują edukację w zakresie danego przedmiotu. Studia te są prowadzone równolegle i przy wzajemnej współpracy zaangażowanych wydziałów. Czas kształcenia nauczyciela przedmiotu wynosi 5-6 lat.

Studia pedagogiczne dla nauczycieli obejmują minimalny wymiar 60 punktów ECTS, podczas gdy cały program kształcenia prowadzący do uzyskania tytułu to 300 punktów ECTS dla nauczycieli klasowych i przedmiotu oraz 180 dla nauczycieli przedszkolnych. Na studiach pedagogicznych dla nauczycieli praktyki obejmują 20 punktów ECTS dla nauczycieli klasowych i przedmiotu oraz 25 punktów ECTS dla nauczycieli przedszkolnych. Studia pedagogiczne z zasady łączą teorię i praktykę. Z tego względu studia teoretyczne są uzupełniane przez praktyki, za które nauczyciele klasowi i przedmiotu otrzymują 20 punktów ECTS, a nauczyciele przedszkolni 25 punktów ECTS.

Szkolenie specjalistów w zakresie immersji językowej (zanurzenia w języku) rozpoczęło się w 2014 r. Dwie uczelnie: Uniwersytet Vaasa i Åbo Akademi, stworzyły program szkoleniowy dla nauczycieli przedszkolnych, szkoły podstawowej i nauczycieli przedmiotu, którzy mają specjalizować się w edukacji opartej na immersji językowej. Celem programu jest przeszkolenie 50 nauczycieli rocznie. Edukacja oparta na immersji językowej jest coraz bardziej popularna, jednak metoda ta nie jest stosowana w wystarczającej liczbie placówek z powodu deficytu nauczycieli specjalistów.

Nauczyciele w szkołach zawodowych

Kształcenie nauczycieli do pracy w szkołach zawodowych częściowo różni się od szkolenia nauczycieli na potrzeby szkół/placówek ogólnokształcących. Przeważnie nauczyciele uzyskują najpierw wykształcenie zawodowe we własnym przedmiocie, a później je uzupełniają o wykształcenie nauczycielskie. Nauczyciele przedmiotów ogólnych kształcą się tak samo jak nauczyciele przedmiotu w szkołach ogólnokształcących.

Od 1996 roku kształcenie nauczycieli do pracy w szkolnictwie zawodowym było organizowane w kolegiach kształcących nauczycieli zawodu współpracujących z politechnikami. Ponadto dwie instytucje kształcenia nauczycieli zawodu zapewniają kształcenie nauczycieli zawodu dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i pedagogów szkolnych, a jedna instytucja kształci instruktorów nauki jazdy. Kształcenie nauczycieli zawodu w języku szwedzkim, jak również inne rodzaje kształcenia nauczycieli w języku szwedzkim (patrz wyżej), jest zapewniane przez Wydział Pedagogiki na uniwersytecie Åbo Akademi. Nie ma odrębnych szkół kształcących nauczycieli zawodu w części praktycznej, a praktyki nauczycielskie odbywają się w różnych szkołach zawodowych.

W procesie kształcenia nauczycieli zawodu studia pedagogiczne są podejmowane po uzyskaniu tytułu zawodowego oraz 3-letniego doświadczenia zawodowego. W ten sposób studenci rozpoczynają naukę mając już tytuł licencjata lub magistra. Kształcenie pedagogiczne obejmuje 60 punktów ECTS, z których szkolenie praktyczne to 20 punktów ECTS. Podstawą jest posiadanie tytułu i doświadczenie zawodowe w danej dziedzinie oraz szkolenie pedagogiczne obejmujące 60 ECTS. Szkolenie pedagogiczne dla nauczycieli zawodu łączy studia teoretyczne z praktyką, obejmując podstawowe studia pedagogiczne, studia w zakresie nauczania przedmiotów zawodowych oraz praktyki nauczycielskie, jak również programy do wyboru, które mogą obejmować np. kształcenie dorosłych lub kształcenie w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Nauczyciele pracujący z dziećmi/młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Nauczyciele przedszkolni

Nauczyciele w przedszkolach dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi muszą, w ramach wczesnej edukacji i opieki, posiadać kwalifikacje nauczyciela przedszkolnego oraz specjalizację w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych. Specjalizacja obejmująca 60 punktów ECTS może być uzyskana wraz z kwalifikacjami nauczyciela przedszkolnego lub osobno.

Nauczyciele w szkołach ogólnokształcących, klasach i szkołach specjalnych

Od 1995 roku możliwe jest uzyskanie stopnia licencjata pedagogiki (180 punktów ECTS) lub magistra pedagogiki (300 punktów ECTS) z pedagogiką specjalną jako głównym przedmiotem. Studia dla nauczycieli pracujących z dziećmi/młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi obejmujące 60-75 punktów ECTS mogą stanowić część programu kształcenia w celu uzyskania tytułu magistra pedagogiki lub mogą zostać ukończone, jako osobne studia, po uzyskaniu tytułu magistra. Studia te mają na celu zapewnienie nauczycielom pracującym z dziećmi/młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczycielom klas specjalnych kwalifikacji niezbędnych do nauczania w szkole podstawowej. Stopień licencjata pedagogiki może być uzupełniony dalszymi studiami obejmującymi 60-75 punktów ECTS dając kwalifikacje niezbędne nauczycielom wczesnej edukacji i opieki. Dalsze studia trwają około dwa semestry i obejmują również szkolenie praktyczne.

Nauczyciele w szkołach zawodowych

Kolegia kształcące nauczycieli zawodu oferują kształcenie nauczycieli pracujących z młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w zakresie 60 punktów ECTS, co kwalifikuje nauczycieli do pracy z młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach zawodowych. Większość tych nauczycieli pracuje w specjalnych szkołach zawodowych.

Warunki przyjęć na studia

Nauczyciele w szkołach ogólnokształcących

Kandydaci ubiegający się o przyjęcie do programu kształcenia w celu uzyskania kwalifikacji nauczyciela klasowego są kwalifikowani na podstawie egzaminu wstępnego. Egzamin wstępny na kierunki kształcące nauczycieli klasowych obejmuje egzamin pisemny, test umiejętności i rozmowy kwalifikacyjne. W ramach egzaminu wstępnego niektóre uniwersytety przeprowadzają także testy sytuacyjne w grupach oraz inne formy sprawdzania umiejętności. Warunki przyjęcia na kierunki kształcące nauczycieli przedszkolnych są zazwyczaj takie, jak w przypadku nauczycieli klasowych.

Współpraca między różnymi uniwersytetami przy naborze studentów na kierunki kształcące nauczycieli rozwija się od 2006 roku. Celem projektu VAKAVA było uproszczenie procedur i zwiększenie współpracy pomiędzy uniwersytetami. Kolejnym celem było uczynienie naboru studentów bardziej przyjaznym dla kandydatów. Przykładowo w 2014 r. kandydaci mogli aplikować na siedem różnych uczelni i do 34 programów kształcenia związanych z edukacją na podstawie jednego egzaminu wstępnego. Jeśli kandydaci pomyślnie zdadzą egzamin, otrzymują zaproszenie na test umiejętności.

Osoby chcące zostać nauczycielami przedmiotu ubiegają się o przyjęcie na odpowiednie kierunki na uczelniach i wydziały odpowiadające poszczególnym przedmiotom (np. matematyka), zgodnie z procedurą obowiązującą wszystkich kandydatów. Osoby przyjęte na dany kierunek kształcenia i chcące zostać nauczycielem przedmiotu mogą osobno ubiegać się o przyjęcie na kierunek kształcący w zakresie nauczania tego przedmiotu. Przyjęcie na kierunki kształcące w zakresie nauczania przedmiotu odbywa się na podstawie wyników samych testów umiejętności lub na podstawie tych wyników oraz wyników w nauce kandydata. Obecnie na kilku uczelniach działają również programy kształcenia, w których kandydaci rekrutują się bezpośrednio na kierunki kształcące nauczycieli przedmiotu.

Po uzyskaniu tytułu zawodowego kandydaci do zawodu nauczyciela mogą też podjąć oddzielne studia pedagogiczne. Studia są organizowane w taki sposób, aby studenci mogli je ukończyć w ciągu jednego roku akademickiego. Ponadto nauczyciele klasowi mają możliwość uzyskania podwójnej kwalifikacji, co umożliwia im nauczanie danego przedmiotu w klasach 1-9.

Osoby, które uzyskały wykształcenie nauczyciela klasowego lub inne odpowiednie wykształcenie (co najmniej odpowiednik tytułu zawodowego licencjata) mają prawo do aplikowania na oddzielne studia kształcące nauczycieli pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dla tych kandydatów organizowane są egzaminy wstępne. Kształcenie w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych w przedszkolach oraz dzieci poniżej wieku szkolnego jest dostępne także dla nauczycieli przedszkolnych. W przypadku programów kształcenia dla nauczycieli pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kończących się uzyskaniem tytułu licencjata lub magistra pedagogiki stosowane są ogólne zasady przyjmowania kandydatów obowiązujące na danym uniwersytecie oraz dodatkowo wymagania wewnętrzne.

Nauczyciele w szkołach zawodowych

Osoby mające wykształcenie i doświadczenie zawodowe wymagane od nauczycieli w szkołach zawodowych kwalifikują się do programów kształcenia w zakresie nauczania przedmiotów zawodowych. W zależności od szkoły zawodowej i nauczanego przedmiotu, nauczyciele muszą posiadać 1) odpowiedni tytuł magistra; 2) odpowiedni tytuł uzyskany na politechnice; lub 3) najwyższe możliwe kwalifikacje w ich dziedzinie zawodowej, co

najmniej trzy lata doświadczenia zawodowego w danej dziedzinie oraz ukończone studia pedagogiczne obejmujące co najmniej 60 punktów ECTS.

Warunki przyjęcia na studia kształcące nauczycieli na potrzeby specjalnych szkół zawodowych obejmują kwalifikacje wymagane od nauczycieli szkół zawodowych i co najmniej jeden rok doświadczenia w nauczaniu w szkole zawodowej.

Program nauczania, poziom specjalizacji i efekty kształcenia

Informacje ogólne

Wymagania dotyczące kwalifikacji nauczycielskich dla szkół ogólnokształcących i zawodowych zostały ujednoczone na początku 1999 roku. To samo minimum 60 punktów ECTS uzyskane na studiach pedagogicznych jest wymagane w przypadku nauczycieli wszystkich typów instytucji edukacyjnych (szkoły podstawowe, ogólnokształcące szkoły średnie drugiego stopnia, szkoły zawodowe oraz szkoły ogólnokształcące dla dorosłych). Studia obejmują przedmioty ogólne, kształcenie nauczyciela przedmiotu, dydaktykę przedmiotu oraz praktyki nauczycielskie. Instytucje kształcące nauczycieli mają pełną autonomię w zakresie opracowywania programów nauczania. Oznacza to również, że w niektórych placówkach programy nauczania są sformułowane w postaci efektów kształcenia, a w innych bardziej tradycyjnie jako dziedziny kształcenia.

Autonomia instytucji kształcenia nauczycieli pozwala na łatwe dostosowanie programów nauczania do zmieniających się potrzeb dotyczących umiejętności. W celu wspierania kształcenia nauczycieli w 2007 roku została ustanowiona Rada Doradcza ds. Rozwoju Zawodowego Pracowników Edukacji zajmująca się przewidywaniem zmian w zakresie potrzeb szkoleniowych.

Na podstawie wyników ewaluacji Ministerstwo Edukacji opracowało cele i zalecenia dotyczące rozwoju kształcenia i szkolenia nauczycieli. Uniwersytety i politechniki będą musiały rozwijać studia pedagogiczne w taki sposób, aby studia przygotowywały nauczycieli do pracy z uczniami z różnych grup wiekowych i na różnych poziomach edukacji. Podczas studiów studenci kształcący się na kierunku nauczycielskim będą mieli również możliwość zdobycia doświadczenia związanego ze współpracą pomiędzy placówkami.

Kształcenie nauczycieli, zarówno na uniwersytecie jak i na politechnice, musi obejmować wystarczającą ilość czasu do odbycia praktyk nauczycielskich, tak aby uwzględnić możliwości związane z celami, treścią i miejscem szkolenia oraz różnorodnością niezbędną

w celu uzyskania szeroko rozumianych kwalifikacji nauczycielskich. Przygotowanie praktyk nauczycielskich powinno uwzględniać długofalowy proces stawania się nauczycielem, który wymaga indywidualnego wsparcia i poradnictwa.

Ponieważ większość studentów uczących się na kierunku nauczycielskim już pracuje w szkole, programy kształcenia nauczycieli zawodu są coraz bardziej elastyczne i spersonalizowane. Od jesieni 2005 roku w ofercie znajdują się również wirtualne programy kształcenia nauczycieli.

Nauczyciele przedszkolni

Tytuł licencjata wymagany od nauczycieli przedszkolnych można zdobyć w ciągu trzech lat studiów wyższych. Większość absolwentów kierunków kształcących nauczycieli przedszkolnych pracuje w placówkach opieki dziennej jako nauczyciele i wychowawcy dzieci w wieku przedszkolnym.

Studia kształcące nauczycieli przedszkolnych składają się z następujących modułów:

- kształcenie językowe i komunikacja,
- kształcenie ogólne i w ramach poszczególnych przedmiotów,
- kształcenie dostarczające umiejętności zawodowych potrzebnych we wczesnej edukacji i opiece oraz edukacji przedszkolnej,
- uzupełniające kształcenie przedmiotowe,
- przedmioty do wyboru.

Kształcenie obejmuje również praktyki nauczycielskie, głównie w różnych formach opieki dziennej i edukacji przedszkolnej. Studia teoretyczne i praktyki nauczycielskie stanowią integralną całość, która ma na celu dostarczenie umiejętności niezbędnych do prowadzenia procesu edukacji odpowiadającego na potrzeby dziecka. Badania naukowe stanowią zintegrowany element studiów już na wczesnym etapie.

Wykwalifikowani nauczyciele przedszkolni mogą kontynuować studia np. w celu podjęcia pracy w przedszkolach specjalnych, lub aby uzyskać tytuł magistra w dziedzinie edukacji szkolnej lub wczesnej edukacji i opieki.

Nauczyciele w szkołach ogólnokształcących

Nauczyciele klasowi

Kształcenie nauczycieli klasowych obejmuje programy studiów pedagogicznych ogólnych, przedmiotowych i zaawansowanych, przedmioty dodatkowe oraz praktyki nauczycielskie. Nauczyciele klasowi mogą nauczać wszystkich przedmiotów w klasach 1-6. Mogą specjalizować się w jednym lub kilku przedmiotach dodatkowych. Ukończenie rozbudowanego kursu w zakresie przedmiotu dodatkowego (studia w zakresie nauczanego przedmiotu obejmujące co najmniej 60 punktów ECTS uwzględnionych w kształceniu

nauczycieli przedmiotowych) daje także uprawnienia do pracy jako nauczyciel przedmiotowy w klasach 1 – 9 szkoły podstawowej. Większość obecnie kończących studia nauczycieli klasowych uzyskało kwalifikacje niezbędne zarówno do nauczania klasowego jak i przedmiotu/ów.

Studia prowadzące do uzyskania tytułu magistra w programie kształcenia nauczycieli klasowych składają się z następujących modułów:

- kształcenie językowe i komunikacja,
- kształcenie ogólne i w ramach poszczególnych przedmiotów,
- zaawansowane kształcenie pedagogiczne,
- kształcenie w dziedzinie przedmiotów dodatkowych,
- przedmioty do wyboru.

Praktyki nauczycielskie mogą być uwzględnione w kształceniu ogólnym, przedmiotowym i zaawansowanym. Praktyki nauczycielskie składają się z praktyki orientacyjnej w ramach kształcenia przedmiotowego oraz z praktyki zaawansowanej. Podczas praktyki orientacyjnej studenci zaznajamiają się z procesem nauczania i uczniami. Studenci odbywają praktyki w parach lub pojedynczo w szkołach partnerskich lub w ośrodkach szkoleniowych dla nauczycieli prowadzonych przez uniwersytety. Obserwują proces nauczania, pełnią rolę członków zespołu nauczycielskiego i ćwiczą prowadzenie lekcji. Podczas praktyk zaawansowanych studenci są przygotowywani do nauczania różnych przedmiotów, planowania lekcji, korzystania z podstawowych form nauczania, jak również do oceniania dydaktyki i procesu przyswajania wiedzy. Celem praktyk jest poszerzenie wiedzy studentów na temat pracy nauczyciela oraz zapoznanie ich z różnymi sposobami wypełniania nauczycielskich obowiązków, a także znalezienie przez studentów ich własnego sposobu działania w roli nauczyciela oraz wypracowanie umiejętności prowadzenia procesu dydaktycznego oraz rozwiązywania problemów pojawiających się podczas pracy z uczniami w sposób niezależny i kreatywny. Ponadto celem zaawansowanej praktyki jest wsparcie studentów w ocenianiu ich własnej pracy (refleksja) oraz w rozwoju zawodowym.

Nauczyciele przedmiotu

Podczas kształcenia nauczycieli przedmiotu studenci kształcą się w zakresie przedmiotu, którego będą nauczać. Wyjątkiem są studenci przygotowywani do nauczania takich przedmiotów jak zarządzanie gospodarstwem domowym i rękodzieło (prace związane z tekstyliami, prace techniczne) - są oni przyjmowani na uczelniane wydziały pedagogiki, i tam odbywa się większa część ich kształcenia. W przypadku kształcenia pozostałych nauczycieli przedmiotu studenci są przyjmowani do tych instytucji edukacyjnych, które kształcą w zakresie odpowiednich dziedzin nauki lub sztuki. Studenci, zamierzający zostać nauczycielami przedmiotu studiują zgodnie z programem kształcenia nauczycieli na odpowiednim kierunku. Proces kształcenia jest zorganizowany tak, aby wydziały kierunków były odpowiedzialne za nauczanie w zakresie odpowiedniego przedmiotu, a wydział pedagogiczny - za organizację studiów w zakresie pedagogiki.

Nauczyciele przedmiotu kształcą się w celu nauczania następujących przedmiotów:

- religia,
- język ojczysty i literatura (fiński, szwedzki lub lapoński),
- fiński jako drugi język,
- języki obce,
- historia i nauki społeczne,
- psychologia,
- filozofia,
- etyka (tylko jako przedmiot dodatkowy),
- biologia,
- geografia,
- matematyka,
- fizyka,
- informatyka,
- chemia,
- zarządzanie gospodarstwem domowym,
- rękodzieło,
- prace techniczne,
- wychowanie fizyczne,
- muzyka,
- sztuki wizualne,
- edukacja zdrowotna.

Praktyki nauczycielskie odbywają się w szkołach partnerskich lub w uniwersyteckich ośrodkach szkolenia nauczycieli. Szkolenie obejmuje następujące obszary:

- Obserwacja nauczania. Godziny przeznaczone na obserwację nauczania są odpowiednio rozdzielone między poszczególne okresy praktyk nauczycielskich.
- Przeprowadzanie nadzorowanych lekcji samodzielnie lub wraz z innymi studentami - przyszłymi nauczycielami. Liczba przeprowadzanych lekcji ćwiczeniowych zależy od przedmiotu, standardów obowiązujących w danych metodach nauczania, rodzaju praktyk potrzebnych danemu stażystce oraz od zasobów szkoły.
- Przedmiotowo - dydaktyczne doradztwo grupowe. Doradztwo grupowe obejmuje dyskusje, spotkania nauczycieli akademickich i stażystów- przyszłych nauczycieli poświęcone planowaniu i ocenie; celem jest wzmocnienie tożsamości nauczycielskiej u studentów.

Ponadto, ośrodki kształcące nauczycieli zapewniają wszystkim studentom wykłady dotyczące pedagogiki, seminaria i inne metody kształcenia dotyczące pracy w szkole.

Nauczyciele pracujący z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Programy studiów dla nauczycieli pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi koncentrują się na rozwoju dzieci i młodzieży z uwzględnieniem dysfunkcji, rozpoznawaniem i diagnostyką rozwoju i zdolności uczenia się, jak również na planowaniu i realizacji działań interwencyjnych i innych metod nauczania. Studenci również zapoznają się z rolą odgrywaną przez dom, szkołę i otoczenie społeczne w rozwoju i życiu szkolnym dziecka.

Najważniejsze obszary kształcenia to wczesna edukacja i opieka, edukacja na poziomie szkoły podstawowej i średniej, rehabilitacja i inne rodzaje opieki instytucjonalnej, a także różne zadania badawcze i administracyjne w dziedzinie usług szkolnych, zdrowotnych i społecznych.

Studenci często mają indywidualny plan studiów i opiekuna naukowego. Uczenie się od siebie nawzajem i wzajemna ocena są również uważane za ważne elementy dla rozwoju własnego studentów i ich wyników w nauce. Podobnie jak w przypadku wszystkich rodzajów kształcenia nauczycieli, za najważniejsze punkty uważa się interakcję między teorią i praktyką oraz podejście badawcze.

Nauczyciele w szkołach zawodowych**Nauczyciele przedmiotów ogólnych**

Nauczyciele przedmiotów ogólnych, takich jak języki lub matematyka, w szkołach zawodowych mają takie samo wykształcenie jak nauczyciele przedmiotu pracujący w szkołach ogólnokształcących.

Nauczyciele przedmiotów zawodowych

Celem kształcenia nauczycieli przedmiotów zawodowych jest zapewnienie studentom umiejętności i wiedzy niezbędnych do poprowadzenia procesu nauczania i wspierania różnych rodzajów uczniów oraz do rozwijania własnej wiedzy, z uwzględnieniem rozwoju i życia zawodowego. Programy studiów obejmują ogólne studia pedagogiczne, studia pedagogiczne w zakresie danego przedmiotu zawodowego, praktyki nauczycielskie oraz inne zagadnienia.

Instytucje kształcące nauczycieli przedmiotów zawodowych mają swobodę opracowywania własnych programów nauczania. Programy nauczania powinny być tak skonstruowane, aby pozwolić na przygotowanie nauczycieli, którzy potrafią połączyć teorię z praktyką, analizować własną pracę dydaktyczną i stale rozwijać się w obszarze dydaktyki. Szczególnie ważne jest zachęcenie studentów do wspólnej pracy, zarówno podczas studiów, jak i w późniejszym życiu zawodowym.

Studia prowadzone są przy ścisłej współpracy między instytucjami kształcącymi nauczycieli i odpowiednimi szkołami zawodowymi. Ponieważ wielu studentów kształcących się

na nauczycieli zawodu już pracuje, programy studiów są opracowane tak, aby mogły być prowadzone w sposób elastyczny i trwać od 1 roku do 3 lat. Celem elastycznej organizacji studiów jest połączenie kształcenia nauczycieli z rozwojem ich pracy zawodowej oraz pracą instytucji, w których są zatrudnieni. Często opracowywane są we współpracy z samymi studentami indywidualne programy nauczania, tak aby program studiów uzupełniał ich dotychczasową wiedzę i doświadczenia.

Nauczyciele pracujący z młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach zawodowych

Kolegia kształcąca nauczycieli zawodu mają w swojej ofercie kształcenie nauczycieli do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, co kwalifikuje nauczycieli do pracy z tego typu uczniami w szkołach zawodowych. Większość nauczycieli tego typu pracuje w zawodowych szkołach specjalnych.

Celem jest szkolenie specjalistów, którzy oprócz wykonywania własnej pracy, mogą nadzorować pracę pedagogiczną innych nauczycieli i instytucji jako całości w zakresie edukacji specjalnej. Najczęściej kształcenie jest prowadzone w formie naprzemiennych okresów nauki odbywającej się na uczelni i na odległość. Programy zazwyczaj składają się z projektów związanych z pedagogiką specjalną, zadaniami i praktykami nauczycielskimi. Poszczególne etapy kształcenia mogą być bardzo indywidualne i obejmować osobiste zainteresowania, związane z doświadczeniami studentów, ich kompetencjami i oczekiwaniami.

Ocenianie i certyfikacja

W związku z bardzo szeroką autonomią uniwersytetów i politechnik, studenci mogą być oceniani na wiele sposobów. Nauka może być oceniana na podstawie egzaminów pisemnych (wykłady i literatura) lub projektów naukowych, przy użyciu skali zaliczone/niezaliczone lub skali wybitny, bardzo dobry, dobry, dostateczny i dopuszczający (oceny 1-5). Okresy praktyk nauczycielskich mogą być oceniane za pomocą skali „zaliczone” lub „wymagana dodatkowa praca”. Ocena jest przeprowadzana przez osoby kształcące przyszłych nauczycieli i nauczycieli w szkołach, gdzie studenci odbyli praktyki. W Finlandii nie ma osobnych procedur akredytacyjnych dla nauczycieli.

Studenci otrzymują dyplom potwierdzający uzyskany tytuł po pomyślnym ukończeniu wszystkich wymaganych studiów. Jeśli kształcenie odbywa się w trybie równoległym, przygotowanie pedagogiczne jest wyszczególnione na dyplomie magistra. Studenci, którzy ukończyli oddzielne studia pedagogiczne dla nauczycieli lub studia dla nauczycieli zawodu, otrzymują osobny dyplom.

Osoby kształcące przyszłych nauczycieli

Wymagania kwalifikacyjne dla osób kształcących przyszłych nauczycieli są takie same jak na inne stanowiska nauczycielskie w szkołach wyższych. Wykładowcy muszą posiadać stopień „licencjata” (*post-graduate licentiate*) lub stopień doktora studiów podyplomowych oraz dobre umiejętności nauczycielskie (patrz również rozdział dotyczący kształcenia nauczycieli).

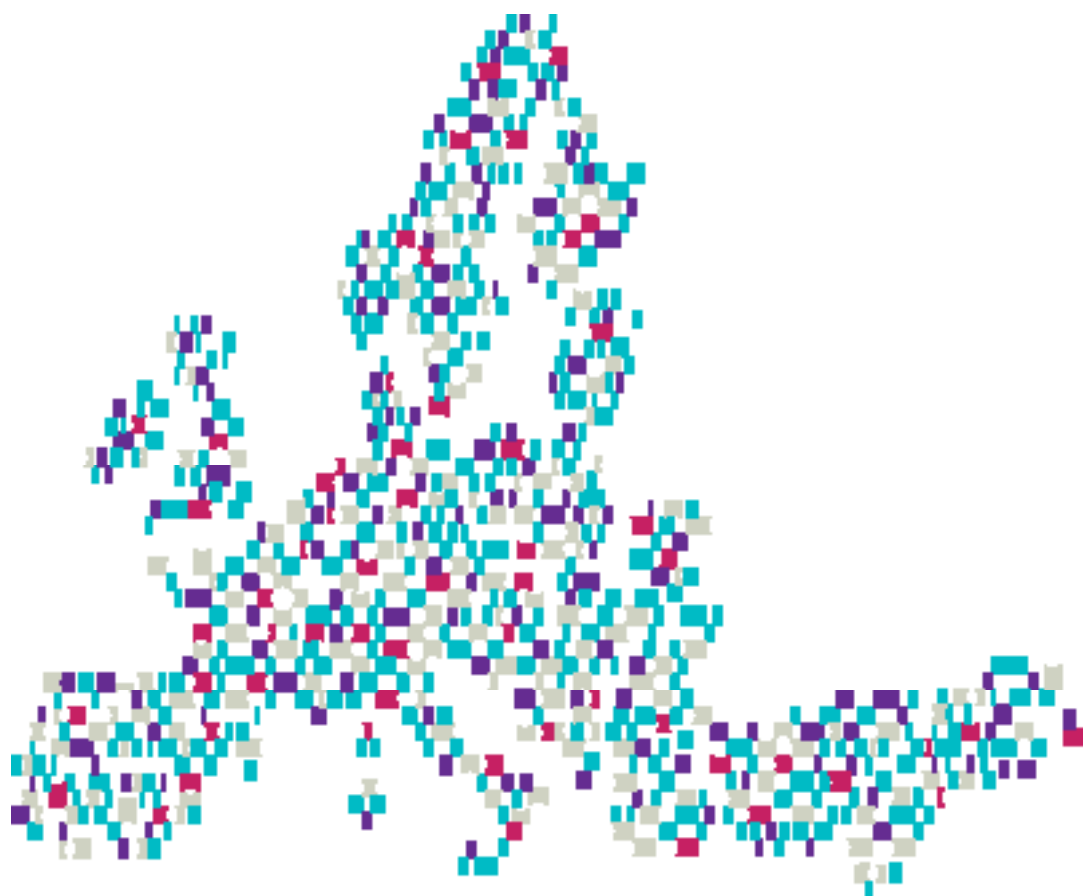
Institucje kształcenia nauczycieli są powiązane z wydziałami pedagogicznymi. Wymagane są kwalifikacje pedagogiczne oraz doświadczenie nauczycielskie.

W instytucjach kształcenia nauczycieli zawodu wymagania kwalifikacyjne są takie same, jak w przypadku politechnik oraz zdefiniowane w legislacji. Dlatego osoby kształcące przyszłych nauczycieli zatrudnione na stanowisku wykładowcy mianowanego muszą posiadać tytuł magistra i wykształcenie pedagogiczne, podczas gdy osoby zatrudnione na stanowisku głównego wykładowcy muszą posiadać tytuł licencjata studiów podyplomowych.

Alternatywne ścieżki kształcenia

Nie ma alternatywnych ścieżek kształcenia dla nauczycieli.

Polskie Biuro Eurydice

Polskie Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Aleje Jerozolimskie 142A
02-305 Warszawa

www.eurydice.org.pl
tel. 22 463 13 70
eurydice@frse.org.pl